شاه شجاع
او
ببرک

د تاریخ په تله کې

حالبه مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"شاه شجاع" او "ببرک"

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴ / ۱۹۸۵

یوسفی بک ایجنسی
پېښور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم: ـــــ شاشجاع اوبېرک شا

لیکوال: ـــــ حبیب الله رفیع

د پښتی طرح: محمد روحانی میمنی

خطاط: ـــــ شاه محمود پټنګ

ناشر: ـــــ امان کتاب

د خپرولو نومره: ـــــ (۱۴)

د چاپ کال: ـــــ ۱۳۶۴ هـ ش
۱۴۰۶ هـ ق
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمیر: ـــــ ۵۰۰ ټوکه

بیه: ۶ روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

د هغو ټولو سپېڅلو شهیدانو

په نوم

چې په دې یوه نیمه پیړۍ کې یې

له انګرېزانو او روسانو سره

مقدس جهاد کړی دی

ح ، رفیع

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سرلیک	مخ
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپورې	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه : د انګریزانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه : د روسانو لومړی تیری او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

د دنیا یا مه عظمت ته دي رسیدلي لوی

د فرعونیانو د سروونو سلسلې دي راځي

له سکندره تر چنګیزه انګریز او روسه پورې

ستا ازموینت ته د سروونو سلسلې دي راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده ، دا هنداره پېښې ثبتوي او ښیي لکه څنګه چې دي هماغسې ښیي ؛ تاریخ څوک بدلولی او غولولی نشي ؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پرېکړه دی ، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم .

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کتنو نه درس اخلي ، د خپل پروت په غېږه کې د خپل نن پل پورته کوي او د سبا په لور په ټینګه او ښکلې لاره یون کوي .

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همداسې یو زوړ او له پندونو او درسونو ډک تاریخ دی ، دلته ډېر ښکروړ او زورور راغلي ځینې ضعیف النفس او ځان پلوري کسان یې موندلي خو د ټول ملت احساس یا لاندې کول یې له وس نه وتلي او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمېدلې ماته حتمي وه او ده .

د پردو د تېریو په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زېږولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ډېرو بېلا بېلو تېرېو سېر او د پېل او پای ټکي يې سره غوټه کړي دي .

یوله دې مشابهتونوڅخه پر افغانستان باندې یو نیم سل کاله پخوا د انګرېزانو د لومړي تېري داستان او جریان دی چې پر افغانستان باندې د روسانو له روان تېري سره ډېر ورته والی او مشابه اړخونه لري ، موږ په دې رساله کې همدا مشابهت څېړلی او یوه جالبه مقايسه ترې جوړه شوې ده .

دا اثر درې برخې لري : په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګرېزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري يوه لنډه پرتلنه او مقايسه ده چې يو ځانګړی مطلب دی مقدمه - بحث او نتيجه لري ، په دوهمه برخه کې په هغې دوو تېريو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه د دې برخې له پاره د ننوتلو او مدخل بڼه غوره کوي ؛ دریمه برخه بیا هم په هغې موضوع ليکله شوې او د دې اوږده بحث يوه ادبي نتيجه ګيري يې بللای شو .

موږ د تاريخ دا جالبه مقايسه او عجيب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړه قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري روان دی ، د لوستونکو مخې ته بدو او د تاريخ د تېرمسير په بناء د روسانو په محتومه ماته حکم کوو او خپلو ډېرو هېوادوالو او مجاهدينو ته دا وریا دول غواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او د خپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له هغولارو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لوړ همتونو نه کار واخلي چې د دوی پلرونو د انګریزانو د تیري په وخت کې کار ترې اخیستی و.

تر دې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او درناوی د بشپړې ماتې په هیله د اسرینه سره رانغاړو او په موضوع پیل کوو.

په هیله

ح، رفیع

پېښور، کوزتاکال

۱۳۶۳/۹/۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «یبرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ ورپسې و،
«شاه شجاع» بېرته تاوول سپر د دفاع وُ
خوی یو لک خرسان ترمځ «یبرک» تر شا ته
دا دی ځکه «یبرک شاه» هم «شاه شجاع» وُ

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ نه وایو چې تاریخ تکرارېږي خوله دی نه هم باید سترګې پټې نه کړای شي چې تاریخي هېوادونه د هغو پېښو سیندونو تل اوږدو لار ته ورته دي چې د پېړیو په پوړیو کې روان او به په خپل قالب کې اچوي، تاریخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر وربخښي؛ له دې ډول هېوادو څخه افغانستان یو تاریخي او تاریخ جوړوونکی هېواد دی چې تمدن یې له تاریخ سره غبرګ رانښلېدلی او د ژوندانه پنځوس زره کلنې نښې نښانې یې په لاس کې دي. دا هېواد د پېړیو په اوږدو کې د راز راز تېري کوونکو او اشغالګرانو تر یرغل لاندې راغلی دی خو د دې هېواد مسلمانو او مېړنیو زامنو د ټولو تېري شنډ کړي او یرغلګر یې په خپلو وینو لړلي دي.

لېرې نه ځو د موضوع د روښانتیا له پاره پر افغانستان باندې د وخت د لوی ښکیلاکګر قوت انګرېز لومړی تجاوز او د دې وخت د لوی یرغلګر قوت روس لومړی تېری سره پرتله کوو، سره له دې چې د دې دوو تېریو زماني فاصله د یوې نیمې پېړۍ شاوخوا ده خو ورته والی یې ډېر سره زیات او د توجه وړ دی:

انګرېزان په ۱۸۳۹ع کال کې پوره ۱۴۵ کاله وړاندې له خپل تر پنځوس زره زیات لښکر سره د هېواد له ختیځ او جنوب ختیځ لوري څخه د «شاه شجاع» په نامه د یوه فراري سړي د حمایت په پلمه زموږ په هېواد راننوتل، د انګرېزانو تېري منطق دا و چې موږ «شاه شجاع» پر خپل موروثي تخت کښېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو وروسته بېرته خپل هېواد ته ستنېږو. دا لښکر په ټولو عصري وسایلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نظامي تجهیزاتو سنبال ؤ، چې لنډیز یې دا دی:

«د بنګال د ویژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبې د ویژن د سرجان کین په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال د نکن زیرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبې زیرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، دده د زوی تیمورشاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستي مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول یې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچیان او ۵۹۰ تنه مهندسین درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسېدل چې ۱۲۰۰۰ تنه یې دلوازمو کارکوونکي او ۳۰۰۰۰ سره یې بار وړونکي اوښان درلودل، هر جګې انګرېز یو نوکر درلود، هر فیل دوه مهترات او هر لښکر دوه سقاوات درلودل او لس بار وړونکي اوښان؛ هر آس یو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو یو آشپز او د هرو دریو اوښانو یو ساروان ؤ؛ ترزندګري، نانبایان، قصابان، خیمه وهونکي، کسبګر او خرخوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ور زیاتېدل؛ اما انګرېزي افسرانو هر یوه افسر لس اوښان، یوه کاومیښې ریږه، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه یابوګان او تقریباً شل وینت تنه کارکوونکي او خدمتګاران درلودل، ورو سته انګرېزي میرمنې هم له یو ښهر میندګي او هر یوه او تخت روانونو سره په زیات تجمل سره د افغانستان میلمستون ته را ننوتلې. د افغانستان پر لارو باندې ددې «مجلل» اردو تېرېدل لکه د ملخانو سیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې وې چې د هېواد په کلیو او ښارونو رالویدل او خوارۀ، واښه او مېوې یې په خپله مخه کې له منځه وړل .» (افغانستان در مسیر تاریخ ، د ارواښاد غبار تألیف ، ۵۲۳ مخ .) .

همدا راز روسانو په ۱۹۷۹ ع کال کې له خپل سل زرین مجهز لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لویدیځ لوري څخه د خپل یوه فراري څېره خور ببرک کارمل د حمایت په پلمه زموږ په وطن راتویې شول ، د روسانو د تیري منطق هم دا و چې موږ ببرک د کابل پر تخت کښېنوو او د وضعي تر آرامۍ وروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنیږي ، دې لښکر مکمل عصري تجهیزات درلودل او په دې تیري کې هوایي تېری هم له دې کبله چې په دې یوویشتم سل کلن زمانې ولتن کې الوتکه اختراع شوې او پرمختیا یې کړې وه ، شامل و ، سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئیات تر اوسه په لاس کې نشته خو په زرهاو توپونه او ټانکونه ورسره وو ، په سلهاو الوتکې ورسره ملې وې او په دې سربېره یې ممنوعه کیمیاوي او زهرلرونکې وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاو زره کلاشینکوف او وژونکې وسلې یې افغانستان ته له ځان سره راوړلې .

د پر لوی توپیر چې په دې دوو تېریو کې موجود و ، دا و چې شاه شجاع د انګرېز د لښکرو په مخکښ صف کې د کندهار له لارې وطن ته را ننوت خو ببرک کارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر ځای پر ځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټول بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. هغه راز شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې اعلان او "تاج پوشي" ترسره شوه خو ببرك د مسکو او تاشکند له راډیوګانو څخه خپل رټلی رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په ورانديې یې د هېواد پلورنې مراسم ترسره کړل.

انګرېزانو د لاهور د درې اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ع کال د انګرېزانو، رنجیت سنګهه او شاه شجاع تر منځ شوی و، افغانستان اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ع کال یې له خپل بل نوکر "تره کي" سره په مسکو کې لاس لیك کړی و، د افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.

افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع نه بلکه مکناټن دی او انګرېزان د هېواد په ټولو چارو کې لاس لري، نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هېواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ، د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر د دوهمې نېټې ملي پاڅون و چې د کابل او شاوخوا خلك د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې راپاڅېدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو او د هېواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بدله کړه.

هغه راز له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ع) د غوايي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ پر پاکه خاوره یې غیر مستقیم تېری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت یې تر لاسه کړ. افغانانو موضوع له درك سره سم تر ټولو ته لاس کړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

محلي قیامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بڼه غوره کړه، عسکري
او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکې
او درنې ضربې وارد‌ې شوې، په ۱۹۷۹ ع کال کې پر افغانستان
باندې د روسیا نوي سله وال تېری د عمومي انقلاب سبب شو چې ورځ
په ورځ یې لمن پراخه او بري یې د توجه وړ شول او اوس لکه
څرنګه چې د ۱۸۴۱ ع کال د نومبر په دوهمه نېټه چې کابل د مجاهدینو
تر محاصرې لاندې و، د دا تاریخي ښار د اسلام او وطن د غازیانو
تر زړورې محاصرې لاندې راغلی دی.

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر
د انګریزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې
هم دې خوار ساتل شوي خوځښت ورو او د پیاوړي ایمان په
وسله سنبال ملت خپله تېره توره خپل دښمن ته وښوده او
اوس هم.

هغه وخت هم د شاه شجاع باداران، برنس او مکناټن د مجاهدینو
د تېرې تورې له لاسه یو په بل پسې د جهنم لاره ونیوله او
اوس هم د ببرک باداران بریژنیف، اندروپوف او چرنینکو د مجاهدینو د میړانې
او نه باورکېدونکو بریو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې
ته روان شول.

د انګریزانو په تجاوز کې هم هغه ټول انګریزي عسکر چې د
لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په هغه لاره کې
جهنم ته ولېږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

د تونل له لارې کابل ته راغلي په همغه لاره کې جهنم ته
ليږل کيږي .

د افغان او انګرېز په لومړي جنګ کې د برنس او مکناټن
تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وار هم را ورسېد
او اوس هم د بريژنيف او اندروپوف تر نړه چاودې کېدو او جهنم
ته تر رسېدو وروسته د ببرک تر ارمل د وژل کېدو موقع را نږدې شوې
ده .

د شاه شجاع د دورامې په پای کې بيا هم شاه شجاع د اميرانه
وکړه چې د انګرېزانو له هغه قرارداد نه يې غاړه وغړوله چې له
ملي مجاهدينو نه يې ژمنه اخيستې وه چې انګرېزان به شاه شجاع
له ځان سره بيايي او افغانستان به ده ته په برتانوي خاوره
کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امير دوست محمدخان
بېرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع د دې تړون په خلاف
له انګرېزانو سره تر تلونه په افغانستان کې وژل کېدلو ته
ترجيح ورکړه او هلته د مجاهدينو په لاس د خپلې لويې ګناه په
کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره د اشجاعت هم نشته او چې
دا نن روسان له افغانستان نه يښتې سپکولو ته اړ شي نو
دی به روسانو ته زاری کوي چې تر ځان وړاندې ما له افغانستان
نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل خصلت
له مخې مغلوبيان په نيمه لاره کې پرېږدي نو بيا به دوی ترې ځي
او ببرک به جبراً مجاهدينو ته پرېږدي او بيا به هم د تيښتې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندې ته غورځول کېږي .

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری هم هغه لار چې یوه نیمه پېړه وړاندې د انګریزانو لومړی تیری وهلی وه ، په څنګه کې لري او هوډ داسې ورځې ته سترګې په لاریو چې ددې دوو تېریو د پیل او پای تکي په خپل تاریخ کې سره ونښلوو او د راتلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پرېږدو !

هو ! د اورځ ډېره لنډه او نژدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملاتړی دی :

لا تر اوسه یې ماغزه په قرار نه دي
چا چې ماته وهلی سر په سنګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وهمه برخه:

د افغانستان د تاريخ دوې پاڼې

چې

د هرې پاڼې يو مخ تور او بل طلايي دى

د "انګريز" جهاني زور دلته او به شو
په زرار يو "د ننګرهار" نوى لښکر دى

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ پانه

په ۱۹۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګریزانو

لومړی تیری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نېټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پیړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جنګونو او د واکمنې کورنۍ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستروالې (امپراتورۍ) چې لوی احمدشاه بابا یې بنسټ ایښی و ډېره کمزورې کړه، او بې ځواکه کړه او ددې زمینه یې برابره کړه چې د روس او انګریز ښکېلاکګرې ستروالې افغانستان د خپل استعماري رقابت ځمکه وګرځوي .

انګرېزانو ته د قدرت د وږي شاه شجاع پناه ور وړل او ړوات حالات داسې وګرځول چې انګرېزان تر روسانو وړاندې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په لاندې کولو سره د آمو سیند ترڅنډو پورې ځان ورسوي ؛ د ۱۸۳۸ع کال په جون کې له فراري شاه شجاع سره د لاهور مثلث تړون کول ددې تجاوز عملي پیلامه وه ؛ انګرېزانو دیرې اعلامیې په ترڅ کې امیر دوست محمدخان په دې تومتي کړ چې ګویا د روس په مرسته له افغانستان سره د « پېښور » بیاتړل غواړي ، دوی په دې اعلامیه کې « بارکزي » سردارانو د حکومت « غاصبین » وبلل او د افغانستان واکمني یې د « سدوزیو » « قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې یې د افغانستان وضعه « ګډه وډه » وښوده او په اعلامیه کې یې زیاته کړه چې د اګورې هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګرېز په پوځي مرسته بېرته په خپل « موروثي تخت » کښېنول شي او په دې توګه به د برتانوي هند « تمامیت » تأمین او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټینګ شي .

د همدې منطق په بناء انګرېزان پر افغانستان باندې د تېري په تیاري بوخت شول ، د سفربرۍ امر یې وکړ ، د شاه شجاع په لاسلیک یې په افغانستان کې زیات شمېر ابلاغیې نشر کړې چې پکې ویل شوي وو ؛ د افغانستان د سلطنت حقیقي او شرعي وارث « اعلیحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا » المسمٰی د او محمدزایي ورونه د تاج او تخت غاصبان دي نو دادی د افغانستان « اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نیولو په نیت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګریزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې چې دی يې دروند مېلمه وُ دده په ملتيا کې ورسره روانې دي څو په خپل پلرني تخت بانـدې دده «جلوس» وويني او «مبارکي» ورکړي بيا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي او هندوستان ته به راغبرګه شي .

له شاه شجاع سره دا روان «مبارکي ويونکي» «دوست» لښکر چې توله شمېره يې شل وپنځوس زره يوسل او پنځوس تنه کېده او اوويا توپونه او د وخت مدرنه او قوي وسله ورسره وه ، له بشپړو تجهيزاتو سره را روان شو ، پتېيل شوې وه چې دا «محدودې قواوې» د خيبر له لارې ننګرهار او د سيند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوزي . د سيند له خوا راروانې قواوې د ۱۸۳۹ع کال د جنورۍ په شلمه نېټه د سند د سيند څنډو ته راورسېدې ، په فبرورۍ کې تر سيند راپورې وتې او په ښکارپور کې له شاه شجاع سره يو ځای شوې ، په افغانستان کې د انګرېزانو اصلي پاچامکناتن چې ظاهراً د انګرېز د سفير په توګه وُ ، ورسره وُ .

د خيبر له لارې را روانې قواوې هم يوازې نه وې د شاه-شجاع زوی شهزاده تيمور ورسره وُ چې په ډېرو اعزازيې را روان کړی وُ .

انګرېزانو په خپل دې پروګرام کې هڅه درلوده داسې وښيي چې شاه شجاع د افغانستان «خپلواک» پاچا دی او ورسره راغلي انګرېزي لښکرې تر فرمان لاندې او څو ورځني مېلمانه دي . له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج پوشۍ په وخت انګریزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع په مخ کې تېر کړل چې انګریزي بیرغونه یې د « احترام » په توګه ځوړند کړي وو او کله چې دی پر تخت کښېناست د ده په درناوي کې یې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې ، بیا نو د انګریزي لښکرو قوماندان جنرال کین او په افغانستان کې د انګریزي سفیر «مکناټن د پاچا «حضور» ته ورغلل او د انګریزي حکومت په نمایندګۍ یې مبارکي ورکړه ، په ختیځ افغانستان کې یې هم لاسي وکړل ، شهزاده تیمور یې چې د بېښتې جامې یې اغوستې وې په وربشمین مسند کښېناوه ، دوه زره خواږه ته مأمورین او عسکر د « احترام » په ډول ودرېدل او انګریزي افسرانو مبارکي ورکړې ، دا د انګریزانو د تجاوزد پردې مخ او روپوش و ؛ ددې تر شا یې جواسیس خواره کړل ، پیسې او آوازې یې خپرې کړې ، د کابل د پاچا امیر دوست محمد خان د واکمنۍ د نامشروعۍ په سر خبرې یې د خلکو ذهنونه « تنویرول » غوښتل ، مشران او مخور خانان او نور لروبنکي کسان یې په شاه شجاع راټولول ، ځوک چې په پیسو او دسیسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه یې وړل .

انګریزان په داسې حال کې چې شاه شجاع یې په مخه کې راروان و د ۱۸۳۹ع کال د اپریل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او د حکومتي قواوو له جزوي مقاومت نه وروسته یې کندهار تسخیر کړ ، د مه په اتمه نېټه یې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او نړۍ ته یې ورڅرګنده کړه چې د افغانستان پردې خودمختار (۱) پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې او دا فقره این ترون لا سلیك كړې چې په هغه كې مثل شوې وه ، انګریزی مېلمانه عسكر به د تل د پاره په افغانستان كې پاتې او لګښت به يې د افغانستان له خوا وركول كېږي ، افغانستان به له بل یوه اروپایي هیواد سره هم روابط نه لري او تجارتي چارې به يې هم د انګریزی دولت د ایلچي په خوښه تر سره كیږي .

پرنګیانو له خپل دا وارد كړي پاچا سره په كندهار كې تر دوو میاشتو تېرولو وروسته د كابل په لور د راتلو اراده وكړه ، په كلات كې غلجیو خوږې ورې حملې پرې وكړې او كله چې غزني ته راغلل له تېرلیو دروانو سره مخامخ شول ؛ غلجیو شپا له خوا پرغل پرې راووړ ، دوی سنګرونه جوړول او لا بریدې نه ؤ كړی خوشاه شجاع په بیړه د انګرېز قواوې ور واستولې او غافلګیرې كړل ، غلجی غازیان یو برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیر شول چې دا اسیران هم د انګرېزانو د كمپ په مخه كې د قربانۍ د پسونو غوندې حلال او شهیدان شول ، انګرېزانو غوښتل د وحشیت له لارې افغانان وویروي چې « تسلیم » شي او له جهاد نه لاس واخلي . له انګرېزانو سره د غزني ښار د ټینګې كلا د تسخیر توان نه ؤ ، سردار غلام حیدر خان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي وو خو دوی له یوه بل سردار عبد الرشید نومي نه استفاده وكړه ، د هغه د خیانت له امله يې د غزني ښار كابلي دروازه د شپې له خوا والوزوله ، انګریزي قواوې كلا ته ننوتلې ، په ښار كې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګرېوان جنګ پېل شو تر دوولس سوو زیات کسان شهیدان شول ، جنګي بنديان یې شاه شجاع ته ور وستل خوله ځاځخ کېدو سره یوه بندي پرې غږ کړ : « د پرنګي نوکره ! » او له دې سره ټول بنديان حلال کړای شول .

امیر دوست محمد خان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست و او د « څه به کېږي ؟ » انتظار یې یوست ، کله چې په غزني کې د انګرېزانو له وحشت نه خبر شو په دېر تلوار یې عسکر پر یښودل او دا اوږه د کوتل له لارې د بامیان او خلم په لور روان شو او « تېرې » ته یې په « خرپ » ترجیح ورکړه ، کابل یې وا کمنه شو او انګرېزان له خپل راوستلي ټولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د بالاحصار په ارګ کې یې په بشپړه خاطر جمعې واړول . د کابل خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه ، نفرت او حیرت کتل او انګرېزانو هم چې ځان پر افغانستان « مسلط » ګڼلی و نو یې د شاه شجاع ـ ظاهري نازول او پاچا ـ پاچا کول هم پرېښودل او په ډېره بې اعتنايي یې مستقیماً په حکمروايي لاس پورې کړ او مکناټن نور په افغانستان کې « سفیر » نه بلکه « ټولواکمن » و .

انګرېزانو په افغانستان کې د خپلې دایمي استوګنې په غرض په نظامي تأسیساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ او یو شمېر اضافي قوماندې یې په دې نامه چې هوښ عملاً له افغانستان څخه ونه وېرته ولېږلې او د خپل واک او ځواک په استحکام یې لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري کړي .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په گوټ ـ گوټ کې گنگوسې وې ، د تېښکار تیاری نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنګ او د ملي یون .

د دې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه واړه محلي او خواره واره یرغلونه وو چې د کندهار ـ کابل پر لاره پر شاه شجاع او د ده پر دوست لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو مېړنی تېښکار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او د ده باداران په کابل کې استوگن شول د زرملي خلک پاڅېدل چې په وحشت سره وکوټل شول ، بیا چې خپلواک (!) پاچا ننگرهار ته یو نمایشي سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او د ده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلی کړای شو ، ورپسې جبار خېل پاڅېدل خو انگرېزانو په بېړه هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه دا پاڅون یې هم غلی کړ ، افغانان د دې پر ځای چې دا «وحشت» یې وویروي نور هم جري او زړور شول ، خوگیانو دې بېگانه دولت تر د مالیې له ورکولو سر وغړاوه او د حصارک غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل ـ ننگرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، دا د ۱۸۳۹ ع کال خواره واره قیامونه وو ، د دې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژاند او پوه شو چې زه «څه یم ؟» له مجاهدینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انگرېز تر بشپړه څارنه لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځ او فرمانونه یې د انګریزانو لاسونو ته ولوېدل او پیله نتیجه یې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې ددې قیاموښ لمن ډېره خوره شوه، د حصارك د غلجیو جبهه پیاوړې پاتې شوه او په خوړه کابل کې یې دیوه برید په ترڅ کې د انګریزانو لوېه قوه تس نس کړه، هغه وخت د کوهستان او غوراو خلك هم را ولاړ شول او د جهاد ملاوې یې وتړلې، د کندهار خلك هم پاڅېدل او انګریزي فرماندار یې وواژه .

هلته امیر دوست محمد خان بخارا ته تر تېښتې وروسته بېرته شمالي ولایاتو ته را غبرګ شو او خلکو یې هېرانه ملاتړ ورسره وکړ ، له کندز نه له پنځه زره لښکرسره بلخ ته روان شو ، له خلم نه هم پنځه زره لښکر ورغی ، لښکرې له انګریزانو نه ماته وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپیسا مجاهدینو په بلنه شمالي ته راغی دلته نه وروسته مجاهدینو د ملي رهبر (۱) په توګه ومانه او له انګریز سره پریالی جنګ روان ؤ ، انګریزانو په جنګ کې شرمېدلې ماته وخوړه خو پاچا یو ناڅاپی د جنګ له مېدانه ورك شو، له خپل باوري دوست سلطان محمد خان سره د کابل په لور روان شو، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد ، هماغه ماښام ډیکر مهال ؤ ، مکناټن له ښکار نه ارګ ته روان ؤ چې د پاچا ملګری سلطان محمد خان ورغی او ورته یې وویل : « امیر دوست محمد خان را ورسېد ! » مکناټن په وار خطایۍ وپوښتل « له لښکرسره ؟ » ده ویل : نه ! « امیر ور ورېاندې شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکناټن ته ورغاړه ووت او قصر ته له ننوتلو وروسته یې خپله توره مکناټن ته تسلیم کړه چې بیا تر معاهدو او مفاهمو وروسته هند ته واستول شو؛ د شمالي مجاهدینو د پاچا په ناڅاپي ورکېدو پریشانه وو خو کله چې خبر شول: پاچا له جګړې میدان نه د دښمن ته ټیټ ته ور وکړه ډېر حیران شول خو پریشان نه شول ځکه چې د دښمن ماتول او د خپل هېواد آزادي کټل یې خپل اسلامي او ملي فرض باله؛ دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن په عسکري قشله ورتوی شول، زیات شمېر یې د دوزخ مېلمانه کړل او پاتې تري وتښتېدل، هغه وخت په هلمند کې هم د جهاد یوه لویه جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې ډول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان په هره برخه کې جبهې جوړې شوې.

د ۱۸۴۱ع کال شرمی له وړو - وړو قیامونو سره په آرامۍ تېر شو خو په اپریل کې یې بیا قیامونه ګړندي او پیاوړي شول، له یوې خوا د جهاد حلقه لوېېدله او په ټول افغانستان کې خوره له او له یله پلوه د مرکز (کابل) په لور د ا حلقه د تنګېدو په حال کې وه او د انګرېزانو د تنفس لارې یې بندولې؛ د کلات غلجیو په اپریل کې یو ځل بیا په انګرېزي قواؤ بریالۍ حمله وکړه، په جون کې د کندهار علیزي پاڅېدل؛ انګرېزانو په مجاهدینو کې د نفاق اچولو له پاره کسان واستول خو بریالي نه شول. په هلمند کې له دښمن سره خونړۍ جنګونه پیل شول، د غزني خلکو په جولای کې د کابل-

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهار لاره بتده کړه او د انګرېزانو یوه لویه قوه یې چې کندهار ته تلونکې وه ، تس نس کړه ؛ د دسمبر په میاشت کې په کردېزکې د زاوې خلکو یو بریالی پاڅون وکړ ، په ۱ اکتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدینو په ګډه سره له کوهستان او تېزین نه تر بتخاک پورې د انګرېزانو ته د اور په تېره یډ له کړه ، د انګرېز ورلېږل شوې قواوې یې وار په وار له منځه یوورې او د کابل په لوري راستنه شول ، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنارکې د سیاه سنګ په عسکري چوڼۍ مجاهدین لاس بری شول او نورو مجاهدین په بنار کې د دښمن د یوه عمومي پاڅون په لټه کې وو؛ تر اوسه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو ، واحده رهبري او د جهاد د لار ښوونې له پاره یې قبلي مفاهمه نه درلوده ، مجاهدینو ددې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ ، د ۱۸۴۱ ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدینو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنډه په باغ نواب کې په یوه کور کې سره راغونډ شول ؛ امین الله خان لوګری ، عبدالله خان اڅکزی او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغږېدل؛ د جنګ قوماندانان ، نائب او یوه انقلابي شورا یې جوړه کړه ، د دښمن مکتوبونه یې ضبط او مخابرې یې تر کنترول لاندې راوستې او په لوړ تدبیر یې د قیام د بریالی کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بیا یې ټوپرېکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کېږي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاك قرآن سوګند واخیست شو او سبا لمانځه مل عمومي قیام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته پیل شو ، د کابل ښار ټول دکانونه وتړل شول د « الله اکبر » ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونیوله ، مجاهدین په خرابات کې د برنس په کور ورغلل ، ده د پیسو او رشوت وعدې ورکړې خو مجاهدین پرې ورتوی شول ، په کوړې او پوړې کې او څوشیبې وروسته یې کګرېه د کابل په څوک کې ځړول شوی وه ، په ښار کې د انګریزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو ، مکناټن د بی بی مهرو قشلې ته وتښتېد ، له بالاحصار نه د انګریزانو یو کتېك مجهز عسکر ښار ته راووتل ، ښځو له بامونو نه په ډبرو ویشتل ، ایشېدلې اوبه یې پرې راتویولې او سنجونه یې پرې راغورځول او کله چې د مجاهدینو صفونوته راورسېدل د لاس او ګړېوا ت په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پښتنو غونډې حلال او ددوزخ مېلمانه شول ، شاه شجاع خپل زوی تیمور د خلکو د آرا مولو له پاره راولېږه خو ده چې وضعه ولیده مجاهدینو یې د دښمن په مقابل کې تشجیع کړل او ځان ته یې نجات ورکړ .

انګریزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونیو، خو ددې توپونو ډزو د قهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور هم توپاني کړل ، دا وخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو هم د جهاد صفونو ته راود انګل او دی یې یوازې پرېښود ، ۷۵۰ تنې ښځې هم له کورونو نه راووتلې او د مجاهدینو په صف ورګډې شوې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګریزان د بي بي مهرو او نورو عسکري قشلو ته را غونډ شول او هلته يې دفاعي جنګ غوره کړ، د قیام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او دښمن ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په دريمه نېټه د انګرېزانو دفاعي کلاوې هم بې ننګه شوې او مجاهدين ترې تاوراتاو شول او د او وخت د کوهدامن، کوهستان، غلجيو، لوګر، ميدان، وردګو او ننګرهار ته د نورو لښکرو سيمو مجاهدين هم را رسيدلي او د کابل له مجاهدينو سره يو ځای شوي وو؛ د نومبر په څلورمه نېټه د انګرېزانو د غلې لوی ګودام او زياتې جنګي کلاوې مجاهدينو لاندې کړې او د نوامبر تر اوومې نېټې پورې انګرېزانو ته يوازې بالاحصار او د بي بي مهرو لوړه جنګي کلا ورپاتې وه.

انګرېزانو د جلال آباد يا کندهار له لارې د انګرېز د امدادي پوځ د راتلو انتظار درلود خو دا پوځونه هم مجاهدينو د کابل - ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګرېزانو په جنګ سربېره له دسيسو او پيسو نه هم کار واخيست او د جهاد لوی مشر غازي عبد الله خان اڅکزی د همدې خيانت ښکار شو او عبد العزيز نومي د شاه له خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدينو مورال د تقويې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و، شهيد شو؛ ميرمسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهيد شو خو جهاد غلی نشو او د نوامبر په ۲۵ مه او ۲۸ مه نېټه سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجي د جهاد په مشرانو ور زيات شول او د اخلاېي ډکه کړه .

انګرېزان مجبور وو او د دسمبر په مياشت کې چې له هرې خوا نا اميده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون يوه مسوده يې ملي مشرانو ته واستوله څو هغوی هم مقابلتاً مسوده تياره کړه چې له افغانستان نه يې د انګرېزانو بې له قيد او شرطه وتل ، افغانانو ته د دروني وسلې پرېښودل ، بيا د افغانستان په لور د تلو له پاره کار نه کول يې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په يوولسمه د امسوده له ملي مشرانو سره لاسليک کړه ، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د سيسو له لارې يې توی ارتباطونه ټينګول او د ملي مشرانو تر منځ يې درز اچول غوښتل چې دوی بيا په پټه کې په ډېر صميميت د انګرېزانو د سيسې سره افشا کړلې او د همدې منافقت نتيجه وه چې مکناټن هم سر پکې وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدينو تر تيغ تېر شو .

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسليک کړی ؤ خو بيا يې هم زړه ته نه لوېده چې يوه لويه استعماري امپراطوري دې د يوه واړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماته وخوري نو د نوو قواؤ د رارسېدلو په تمه يې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدينو فشار پر دې اچولی ؤ چې ډېر ژر بايد ووزي ، د انګرېزي امپراتورۍ حيثيت نور د خوندي کېدو نه ؤ ، د ۱۸۴۲ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال د جنورۍ په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سره ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، د سمار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړ او ترماښامه لوېدو وروسته یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو د دوی تر وتلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لمبو په رڼا کې تر ډېره ځایه دوی ځان ته لاره ټاکله؛ انګرېزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګرېزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه او څارنه کوله خو شپې به له خورد کابل نه تر جګدلک پورې محلي افغانانو یرغلونه پیل کړي او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنورۍ تر ۱۳ مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښي اوښتل د انګرېزانو له اوولس زرېز لښکر نه یوازې ډاکټر برایډن ژوندی پاتې و چې ننګرهار ته یې د انګریزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول یوې لویې امپراتورۍ له یوه واړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او همدغه و چې په ټوله نړۍ کې یې ماتې شروع شوې او یو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري بنامار زمونږ له کاونډ نه هم ورتښتول شو او په زرهاؤ میله له مونږ نه لرې ولاړ او د امستعمرې یې له کومې ځنه ووتلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقدیر داسې پېښه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري قوت ته هم د تېري وار ورسید، د ۱۹۷۸- او- ۱۹۷۹ ع کلونو په اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پرلهوین تېري وکړه. پر افغانستان باندې د انګرېز لومړی تېری او د روس لومړی تېری د زمانې په لحاظ څه کم یوه نیمه پیړۍ فاصله لري خو پېښو تسلسل یې تر ډېره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د تکرار بڼه یې غوره کړې ده نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز پانه هم دلته راغلې او د موضوع د بشپړتیا په لړ کې د روسانو د لومړي تېري پانه راوړو او په تېریو کې یې مطالعه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه پاڼه

په ۷۹ - ۱۹۷۸ع کلونو کې پر افغانستان باندې د روسانو دوه پراوېز تېري او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پېړۍ کې مو کورنیو شخړو، اغتشاشونو او د واکمنې کورنۍ د اقتدار رقابتونو د افغانستان هغه ځوانه خپلواکي چې د لوی خدای جل جلاله په مرسته، د اعلیحضرت امان الله خان په اراده او د ملت په همت تر لاسه شوې وه له خپل اصلي مسیر نه وایستله، افغانستان یې د یو لابل محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنګي پرمختیاک لاسونه له هرې خوا ورا و بنده شول، زموږ خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او د دې زمینه یې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بنګلاک کوږي ته ورته پل وهل شي.

دا وخت د هند او پاکستان په آزادېدلو او جوړېدلو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېز زمونږ له ګاونډ نه تللي وو او هم د عربي استعمار ځکه چې
د امریکا په لاس کې وه ؛ امریکا له روس سره د نړۍ د
ویش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې ځنې ایستلی
و او له بلې خوا د روسانو سوړ او خونړي ښکېلاک زمونږ په
پوله ولاړ و ، له غیر ملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه
کې تړونونه کول ، د اقتصادي ، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو
تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه ، له یوې
خوا یې زموږ عسکري ته لاره وکړه او له بله پلوه یې په ۱۳۴۳ش/
۱۹۶۸ع کې د «خلق» د باند په جوړولو سره زمونږ په هیواد
کې یوه پخه سیاسي ډله جوړه کړه ، که څه هم د «خلق» باند
له ملت نه تجرید و خو د روس په مالي او عملي سپورټ یې تاداؤ
پوخ شو او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې
لکه څرنګه چې د ښکېلاک قانون دی په یوه امسا تکیه نه کوي
ځکه کېدی شي چې ورسته شي او اتکاء یې له منځه ولاړه شي
او هم ښکېلاک په یوه هیواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي
څو دواړه په رقابت سره یو تر بل ښې غلامۍ ته حاضر شي او
هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره
د ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاښ غټوله او یا یې صادقاً
غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث
وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي . دا کار په نولسمه
پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی و ، د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په غېږ کې و او بیا چې کله شاه شجاع پر تخت کښېنول شو نو امیر دوست محمد خان یې په غېږ کې ورته کښېنولی و. روسانو هم دې موخه اسې هدف له پاره په ۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ع کال د خلق ګوند په دوو برخو «خلق» او «پرچم» وویشه، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره هم لاره ولري، بلکه په لومړي سر کې ظاهر شاه ته هم ترقي پالنه ورښيي او له بلې خوا يې خپل ګوند له محمد داود سره لنډ کړ او د هغه تر بشپړ حمایت لاندې راغی، سردار داؤد د ۱۳۵۲ ش ۱۹۷۳ع کال کودتا د همدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو کښېناستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا او لسوالیو په سلو کې نوي څوکۍ همدې پرچمیانو ته وسپارل شوې، پرچمیانو د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داؤد حکومت ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ، دا د روسانو له خوا ورسپارل شوی پروګرام و؛ داؤد ډېر ژر له خلکو نه تجرید او د عام نفرت وړ شو څو کله چې داؤد په ځان پوه شو او غوښتل یې چې له دې دام نه ځان خلاص کړي، روس د خپلو ذخیره ایجنټانو په وسیله په بېړني او عاجل ډول د خلق او پرچم ګوند ونه سره یو ځای کړل او د داود د کډه عمل له لارې یې د یوې خونړۍ کودتا طرح وکړه، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هر څه مهیا او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نېټه (د ۱۹۷۸ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل کړه او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت
له خلکو نه تجرید و، له بلې خوا یې ایدیالوژي او بې خاصیته
و، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کېښې وې
او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره و؛ په یوه ورځ
کې پرې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې
په ۱۹۷۸ع کال کې خونړۍ خو غیرمستقیم تېری وکړ.

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ور تپل شوي
حکومت ترکیب په داسې ډول راغئ ته کړ چې د قدرت تر له د خلقیانو
لورته ورغه کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د
اقتدار جنګ ته اړباسي؛ ببرک له دې وېش نه ناراضه شو او
یوځل بیا یې له خلقیانو سره زړه د ښمني راټوې کړه او د روسانو تر سره
شوي هدف له پاره شوري اتحاد ګډوډ شو؛ په هدې حالت کې روسانو
ببرک له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې وویست او د سفارت تر سوا
غلا ور وروسته یې په خپل څنګ کې کېښناوه، دا د روس له پاره
خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه، که تره کی او امین به د ښې
غلامه رول نه لوباوه نو بریژنیف به د ببرک سر له ګریوانه ورته
راویوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هر ډول غلامه او
نکره وهلو ته اړ کړل. خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بې ساري
وحشت وکړ، قتل عام وته یې وکړل، په لسهاؤ زره بې ګناه افغانان
یې ووژل، کلي او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملي
پاڅون پیل وکړ او په ښو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمایي زیات

عسکر او منصبداران مړه، د خلقیانو حزبي غړي مردار او د
هیواد زیاتې برخې آزادې شوې دا وخت له یوې خوا خلقیان
د سقوط په پوله ولاړ وو، له بلې خوا به د امین خودخواهي
کله ـ کله د بې اجازې غپلو له پاره دی هڅاوه او له بل لوري د
خلق د غلامۍ دوره سرته رسېدلې او د لاس پاکولو دسمال نور
زوړ شوی و .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسېدلی
و، روسانو له فراري ببرک (کیدړي) سره افغانستان ته د روسي
لښکرو د راننوتلو قرارداد وکړ، پروګرام داسې و چې روسان به
د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوزي،
امین خاین به را نسکوروي، عسکري قشلې به نیسي، راډیو به لاندې
کوي او بیا به نو ببرک د روسي له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي
په هغه حال کې به د روسي د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو
سره یو کېږي او داسې به ښودله کېږي چې ګویا ببرک د افغانستان
له راډیو نه غږیږي خو دا نقشه هم خدائ رسوا کوله، روسان د ترمکې
او هوا له لارې افغانستان ته را ننوتل، امین یې مردار کړ خو
عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لاعادي
خپرونې کولې او د امین د واکمنۍ خبرونه یې نشرول، په هغه وخت
کې ببرک له ټاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو
ګانو نه خپله وینا نشر کړه، امین یې نسکور شوی وباله او ځان
یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په هغه دقیقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان راډیو د امین د حکومت خبري کولې او د روسانو دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور تر خونړۍ کودتا وروسته چې هوښ یې د روسانو غیر مستقیم تېری کېږي، روسانو د ۱۳۵۸ ش (۱۹۷۹ ع) کال د جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقیم، بربنډ او له ټولو قوانینو او موازینو نه خلاف تېری وکړ، د دوی تر سل زرو زیاتې لښکرې پر افغانستان راواوښتې او له شانه یې وطنفروش ثاني شاه شجاع ببرک تزار مل پسې راروان و -

روسانو هم لکه انګرېزانو چې امیر دوست محمد خان له روس سره په مرسته تومتي کړی و، امین له امریکا سره په مرسته تومتي کړ؛ دی یې د «سي، آی، اې» ایجنټ وګاڼه او زیاته یې کړه چې که روسان افغانستان ته نه وی راغلی نو امین به افغانستان امریکایانو ته حواله کړی و (؟) او بریژنیف څو واضح وویل چې: «دا تجاوز وقایوی تجاوز دی او موږ افغانستان ځکه ونیولی چې روسیې ته د امریکې له خوا خطر متوجه و»؛ روسانو د خپل بې شرمانه تېري له پاره یو بل پرتوګ هم ور واغوست او هغه دا چې موږ د افغانستان د قانوني حکومت (؟) په بلنه (؟) راغلي یو، خو کله چې تري وپوښتېدل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که امین راغوښتي وای نو امین ځان دې باندې واژه؟ او که ببرک دا کار کړی نو ببرک خو هغه وخت یو فراری و او د هیڅ ترون کولو صلاحیت یې نه درلود؟ دوی بې ځوابه وو، خو ببرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومیا شتې وروسته په سپین سترګه وویل: زه د امین تر هرګ
ځو میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم ، له ګوند سره په تماس
کې وُم او د ګوند غړو دا فیصله (!) کړې ده ! دا دی د تجاوز له پاره
یو داسې ځیرې پرتوګ چې تر څو زیات یې هرڅه ترې ښکاریږي!
ترډې وړاندې روسانو خپل تر لاس لاندې د تره کي او امین
ګوډاګی حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او
ددوی ټول فجایع یې د « امپریالیزم تبلیغ » ګڼله ، خو دیوې نوې لوبې
له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګې پټې او خوله
خلاصه کړه ، په دې غلط فکر چې ګویا ځان به په خلکو ومني د امین
په افشا ، کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د
فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه :

« (حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع
سره په سودا کې واچاوه او زموږ د زرهاو ملیونو سره سم ثروت یې چور
او حیف او میل کړ ، د افغاني غیورو او ننګیالو خلکو غیرت ، شرف
او ناموس یې تحقیر او توهین کړل ؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د
ژوند له صحنې نه ایسته کړای شو ... »

ده په یوه بله علامانه ویناکې وویل : « که ... د افغانستان
د شجاع اردو فداکاری او د شوروي دوورو ی او بې شایبې مرستې
نه وای نو د غوایه بریالی انقلاب به خپل نوی پړاوته نه وی ننوتلی
او نن به ته یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه
منځ ته راغلې وه ، د ا دراماتیکه اولویه فاجعه د امین د باند په وسیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د استخباراتي اداري سي . آی . اې ، د پیکن د رهبري د توطیې ، د منطق د ارتجاع ، د سادات ، اسرائیلو او د نورو ارتجاعي ځواکونو په ترون او ګډون ، طرح شوې وه ، چې د هغې له مخې یې د افغانستان نیم او سید ونکي له منځه وړل ، د هیواد خپلواکي ، ملي حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کېده او حتیٰ د ایران اسلامي نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله مخ ته راغلی ، کوتل کېده او په سیمه کې تر چیلی نه لویه فاجعه پیښېدله (؟) » .

ده لکه شاه شجاع غونډې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو په باب وویل : « د شوروی د وسله والو ځواکونو محدودې قطعې (؟) چې د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو وسله والو تېریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د خپلواکۍ د حاکمیت او خاورې تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان ته راغلي دي ... تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان نه د بهرنیو لمسونو ، لاس وهنو او تېریو کوچنۍ اغېزه ورکه او له منځه یووړل شي او ټولې بهرنۍ لمسونې ، لاسوهنې او تېري د بندولو له پاره د ریښتینې او معتبر تضمین تأمین شي . »

ده په هغو لسهاوو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې توی کړې چې خلقیانو د روسانو په فرمانده او وسله شهیدان کړي وو ، د دوی فاتحه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل : « ... تر هر څه وړاندې اجازه راکړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک (؟) جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرنلارې تر وړاندې کلو ټکي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوند دَمرکزي کميټې ... د انقلابي شورا او حکومت او زما بيرک کارمل له خوا چپلي ژورې خواشينې او لويې خواخوږۍ او درناوی ... د هغوې پايه اوښکو او په وينو ګډو اوښکو په مناسبت تاسو ته وړاندې کوم چې د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعيد، وحشيانه او غيرانساني زجر او شکنجې او زغمونو د لسهاوو زرو ميندو، پلرونو، وروڼو، خويندو، لوڼو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت او وژنې له امله چې د حفيظ الله امين ميرغضب له خوا او دې انسانانو وژونکي جلاد په مستقيم امر او فتح ته شوي دي .» .

همدا راز لکه څنګه چې شاه شجاع ځان د ملت ضد کانه همداسې پوه وينا د ببرك له خولې هم و[illegible] په خواښينۍ سره بايد ووايم چې سره له دې چې رهبري د کارګرې طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کې ده خو زموږ د دولت د اداری ماشين لا تر اوسه تر ډېره حده د خلکو په ضد دی .»

پر افغانستان باندې د روسانو له دې تېري سره داخل د ملت د نوی ولاړېدنې او پاڅون ضرورت نه و ، د افغانستان ټول ملت په تېرېوه نيم کال کې له خلقيانو سره د هيواد په بېلا بېلو برخو کې جنګېدلی و، ځای په ځای يې د خلقيانو لوی - لوی پوځونه له منځه وړي او ډېره روسي وسله يې تر لاسه کړې وه ؛ د کيراڼې قتل عام ، د هرات قتل عام، د ننګرهار او مزار د دهدادی د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ريشخور د عسکري قيامونو کمل خلقيانو په وحشت سره ترسره کړي وو. د نورستان، کونړ، خدراڼو، وردګو، باميانو او نورو ولاياتو سيمو قيامونه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛ د روسانو تیري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه ، د ۱۳۵۸ ش (۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاریان راولاړ شول او په شپو - شپو یې د «الله اکبر» مقدس او ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیساتو ته یې اور ورته کړ. په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نیټه له ټول ښا نه د الله اکبر آسماني غږونه پورته شول، د شیګړدي قیود یې مات کړل ، د پولیسو له ماموریتونو نه یې وسلې تر لاسه کړې او سهار د وخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې ، دوکانونه له یوه سره وتړل شول ، د «الله اکبر» چیغې پورته شوې، د روس مرده باد ، ببرک مرده باد ، روس دې زموږ خاوره پرېږدي ! شعارونه ورکړل شول ، دولتي ودانیو او موټرو ته اور واچول شو او روسانو په ډېره وارخطايي ټانکونه راوایستل ، پرچمیانو د ځوانانو په شهید انولو لاس پورې کړ ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګرځي قیود ولګېدل، جمعې زندانونو خولې خلاصې کړې او په زرهاوو افغانان ور واچول شول بندیان په شپو - شپو وړي وساتل شول ، په برقي ډنډو ووهل شول او وراز - وراز زجرونه ورکړل شول خود الله اکبر په ملکوتي غږ پیل شوی قیام د ډېرې شپې دوام دار پاتې شو ؛ د ۱۳۵۹ کال - (۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو نجونو او هلکانو د روس په ضد مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته راوتل او د روس په ضد به یې شعارونه ورکول . خصوصاً په نجونو کې په زرهاوو ملالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راڅخ ته شوې اوسيني يې ګوليو ته سپر کړې، د هر ولمي او ځوان پهٔ نره شهيدان شول خو نهضت په مياشتو - مياشتو غلی نشو، پراخ شو، وسيع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او چې - چې يې عسکر - عسکر شو؛ د ابريالي او قهرمانانه جهاد په نره دوام لري او دوام به کوي خصوصاً وروستي مياشتې د جهاد د برې يې ساري مياشتې دي او روس او د روس بچيان يې لکه موږک غونډې پچيلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړي دي .

تردې وخته پورې د انګريزانو او روسانو لومړنيو تيريو د يونيم سل کلنی فاصلې سره - سره يو بل ته سره ورته لاره وهلې خو د روسانو د تيري موده ولې اوږده شوه ؟ دا يوه مهمه پوښتنه ده او د اوږدېدلو عوامل يې هم ډېر دي .

د دې او هغې جهاد لوی توپير دادی چې هغه وخت د جهاد قايدان او مشران له کليو نه را ولاړ شول، خلك يې تنظيم کړل او د جهاد د سيل په وخت کې يو په بل پسې کابل ته ورسېدل او هلته په عين حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان هم وو ، د هغو مشرانو ډېر والی د تشتت او تفرق له پاره نه بلکه د دې له پاره وو چې د يوه مشر په شهادت سره يې بل مشر ځای ډک کړي او د جهاد قوماندانې په لاس کې واخلي، هغوې په دې فکر کې نه وو چې د شهيدانو له پاکو وينو نه د موټرو، ماڼيو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوې ترنورو وړاندې سرونه قربان ته وړاندې کړي وو ، د هغوې ترڅنګ د دښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نفاق او درز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډېر ژر به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او په ګډه به یې د د دسایسو او وساوسو مخه نیوله. هغوی په مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود، سر ښندل ورته آسان وو خو په قرآن او سوګند نه درېدل ورته کفر او له ایمانه تېرېدل ښکارېدل.

خو متأسفانه د جهاد داخوا بد له شوې ده، د جهاد مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرو نه دومره لیرې دي چې حتی د یو غزې یې هم غوږ ته نه رسیږي دوی ډېر ښت د دې له پاره نه دي چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت راولي بلکه د دې له پاره دي چې د جهاد واحد صفونه په څو برخو وویشي او کله – کله د دې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولوېږي، په خپل منځ کې سره وجنګیږي او اصلي دښمن ترې پاتې شي، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران د امارتونو په القابو کې د پاچاهۍ کلتور په ترلاسه کولو بوخت دي او د موټرو، ماڼیو، عیش، راحت او استراحت په لټه کې دي. او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولي لاس را غزولی او په تفتین بوخت دی.

خوله دې مایوس کوونکو عواملو سره – سره د هیواد په ګوټ – ګوټ کې د جهاد ګرځندی توب مونږ ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد هم د بري پولې ته لنډ شوی او د عیش او نوش کې مصروفو مشرانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چې په سخت ژمي، لوږو، غرونو او هوارو د ښتو کې په جهاد بوخت دي او د ګولیو په باران کې د دښمن په لور مخ په وړاندې ورځي او سنګرونه یې یو پر بل پسې له منځه وړي.

هونږ باوري یو لکه څرنګه چې انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همدا سې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډ شوي او د تېري وحشیانه څېره یې ډېر ژر په ښکاره کړې.

ومن الله التوفیق وعلیه التکلان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه:

د بالاحصار ننداره

سُرخرويي يې تل په وينو د دښمن ده
د کابُل بالاحصار کې دا اثر دی

د کابل د ښار دروازې عزه د تاریخي لړۍ په ختیځه
پېلامه کې د بالاحصار پر تمینه کلا دنګه غاړه ولاړه وه ، تول
کابل یې تر نظر لاندې و ، د کابل ښار ساتنې د پاخه سنګر
په توګه یې په سلهاو کلونه خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله
او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای
ورکړی و .

د ۱۸۳۹ ع کال د اوړي یوه دړه توده او دوپ ورځ وه،
په اصطلاح پریاتو تنورونه اچولي وو، د خوب له لاسه
هوا توره ښکاریدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوره وله،
په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې ، د افغاني
عسکرو پر ځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سره ځونه
سره ویښته او شنې وچې - وچې سترګې یې درلودې ، دوی
راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار
څارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه ؛ دا د انګریزانو
د هغه شلور پنځوس زریز پوځ له ډلې څخه و وچې ظاهرا "
افغانستان ته د " دوست " (؟) لښکر په توګه د فراري
شاه شجاع له خوا رابلل شوي وو خو په حقیقت کې شاه شجاع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوی وُ .

بالاحصار خپلو ټولو مېلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې دده حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچایي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع خپلواک حکومت، اعلان شو، پاچا اعلان صادر کړ چې : زه په خپل موروثي تخت کښېناستم او دوستي قواوې (؟) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلي دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی هېواد ته ستنېږي !.

خو بالاحصار په ډېرو سترګو کتل چې ورته راغلي شین سترګي مېلمنه د کور په هرڅه واکداري کوي او د کور د مېرمنې په توګه ځان ښیي او حتیٰ د دې ډېرو (؟) پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکټې کېږي؛ دی چوپ او غلی وُ خو دا ران په دې خاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو، خور شو او په ټول هېواد کې افشاء ! .

د افغانستان مېړني او په خپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورګی وُ اوس غوسه او قهرجن را پاڅېد ، د هېواد په ګوټ ـ ګوټ کې یې ورې ـ ورې غونډې وکړې ، ورې غونډې پسې لویې شوې توحید نشوې ، سرغنګې شوې ، یولاس شوې ، تر کابل را چاپېر شوې ، د بالاحصار د پخو دیوالونو غونډې یې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغونډ شول او د ۱۸۴۱ ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې
د سهار په خوړه کې يې د قرآن کريم په حکمې رسم بانديې د چې
تږي په کولوسره پاشون وکړ او قيام او د بالاحصار لمنې ته
يې لاس وروړ وينډ کړ ، انګرېزان يې همهلته ايسار کړل ، په تنشو لاسو
خود مقاومت په پولاديڼو کامونو خ په وراندي ورغلل ، شهيدان
يې ورکړل او قربانيان ! او له هغه مدې شهيدانو نه يې زينې جوړې
کړې ، د بالاحصار لوړو ديوالونو ته پرې ور وختل ، تري وروايستل
انګرېزان يې د اور په لمبو کې را سيکېل کړل ، د بالاحصار لمن
يې د دوی په وينو تکه سره کړه ، او د دې تاريخي حصار پاکه غېږ
يې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه .

بالاحصار ننداره کوله چې په فريب راغلى دښمن د توري په زور
له بالاحصار څخه او بيا له افغانستان څخه وايستل شو او چا چې
دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وينې يې هم له دوی سره کډې
کړې .

ډېر کلونه وروسته هدا شين سترګي ميلمانه يو ځل بيا راغلل
د بالاحصار لوړو ته يې پورته نشوی کتلی او د خپل قهر سهولو
له پاره يې د اور لمبې ورته کړې . پوخ او سرلوړی بالاحصار د
اور خوراك شو خو دښمن ته يې سر ټيټ نه کړ او په کنډ کپړ څخه
په خپل ځای سرلوړی پاتې شو .

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار هدا سې سرلوړی
شو وتد تيراوه ، د خپل وروسته پاتې هيواد ننداره يې کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د خپلو غیورو بچو میړانې او غیرت یې زړه تکیه کړې وه.
د ۱۹۷۹ ع کال د وروستۍ میاشتې وروستۍ شپې ورځې او
د ژمي ډېره یخه او خړه پړه ورځ وه، یخ په رګونو کې وینه وچوله،
د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې یو ځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستلې
شوې، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته
راننوتل چې د دوی هم سره محوزنه؛ سره وینېته او شنې چې وچې
سترګې وې، خو فرق دومره و چې هغه نا آشنا میلمانه د غربي ښکیلاک
ځري وو چې د ختیځ له لارې هیواد ته راننوتي وو او دا د
شرقي ښکیلاک بچوني وو چې د شمال له لارې یې هیواد ته رخنه
کړې وه؛ دوی هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د
کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګرونه پیل کړه، هو!
دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له ډلې څخه وو چې بیا
هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک
له خوا رابلل (؟) شوي وو، خو په حقیقت کې ببرک دوی
افغانستان ته راوستلي وو.

بالاحصار بیا هم خپلو نویو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل
چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرونه د ببرک خپلواک (؟) حکومت
اعلان شو، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس
جمهور شوم او دوستي قواوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره،
راسره راغلي او کله چې مخالفین وځپل شي او د امپریالیزم لاس غوڅ
ختم شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی   اوسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست (؟). هیواد ته ستنیږي .

بالاحصار بیا هم کتل چې داخل راغلي شین سترګي میلمنه م دکورد مېرمني په توګه اختیارات په لاس کې لري او ببرک دیوه لوډسپیکر په حیث غږ مبیږي ، قلقلی کوي او کومی شلوي ، دی بیا هم غلی اوچوپ ؤ خو په شااوخوا کې یې په دې ساړه ژمي کې تاوده سنګرونه جوړېدل اوفقط دوې میاشتې وروسته د حوت په دریمه نېټه داسې هم وشول چې یوځل بیا لکه یو نیم سل کاله وړاندې د کابل ښار د ، الله ، اکبر ، ملکوتي غږونو په سر واخیست او د هیواد خلک په خپل بې دینه دښمن پسې په تش لاس راپاڅېدل او د دښمن له ټانکونو سره یې غېږې ورکړې ، دا دول ولاړېدل یې بیا - بیا ولیدې او ډېر ځل د تورو شپو په زړه کې داسې هم وشول چې د هیواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول .

بالاحصار هره شپه او ورځ د هداسې ښیښو تماشاچي دی خو د دښمن د ډېرو وینو له پاڅه تنده ورځ په ورځ لا زیاتیږي او داوه دی چې هغه ورځ به هم ډېر ژر راورسیږي چې دا شین سترګي میلمانه یوځل بیا په دسته جمعی دول دده په ښیښو کې قرباني شي .

زه یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کې تېرېدلم چې ور ومې کتل په دروازه کې روسي عسکرو پېره کوله ، په سترګو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې تیاره راغله څوچې لږ وروسته بیا څېر شوم ددې دروازې هغه دبرین زمریان چې د افغانی عسکرو تر څنګ به یې سرونه ښکاره‌ېدل هم له منځه وړل شوي وو، ما په دې دبرینو زمرو پسې د تأسف سرخوځاوه چې یوناڅاپه مې د «شهدای صالحین» په لور د بالاحصار په لوړ او سرلوړی دیوال چې زوړ شوی وُ څو نسکور شوی نه وُ، سترګې ولګېدې، بالاحصار ننداره کوله، د لمر زرینو وړانګو یې د منځ ورځې ورې شکې ځلولې او په دې ځلا کې یې د حال په ژبه ویل:

«خیر دی که دښمنانو زما د لمنې دبرین زمریان له منځه یوړل خو له مانه تاوراتاو د وطن زمري بچیان مېړنی مقابلې ته چمتو دي او ما په دې سترګو لیدلي چې داخل به هم دا زمریان داسې بریالی کېږی لکه څوځله چې د خپلو قوي دښمنانو په مقابل کې بریالي شوي او په تش لاس یې خپل زوروړ دښمن زما په ښپو کې قرباني کړي دی!».

پښتو ته نه ځي هسکه غاړه به او سېږي
زمانه ده، حادثې دي، زموږ سر دی

(پای)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال نور چاپي آثار

۱ـ « پوهنه او پښتو ادب » (د علم او پوهې په ارزښت باندې د پښتو شاعرانو نظریې) ؛ په « پوهنه » مجله کې پرله پسې خپور شوی دی ؛ ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ ع .

۲ ـ « ولی » (ددې کلمې پر ۳۳ معناوو څېړنه) ؛ په پوهنه کې پرله پسې خپور شوی ؛ ۱۳۴۳ ش / ۱۹۶۴ ع .

۳ ـ « سکروټې » (د انتقادي شعرونو مجموعه) ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۴ ـ « په پښتو نظم کې د تاریخ استخراج » (څېړنه) ، دا رساله لومړی په « آریانا » مجله او بیا په « کابل » مجله کې خپره شوې ده ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۵ ـ « برېښ » (انتقادي او انقلابي شعرونه) ؛ د شهید پاینې حنیفي له « سپېده » نومې شعرونو سره یوځای ؛ ۱۳۴۶ ش / ۱۹۶۷ ع .

۶ ـ « د هوټکو نارې » (د شفاهي منظوم تاریخ یوه مجموعه) ، ناشر : « پښتون کتاب فروشي » ، ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۷ ـ « د خلکو سندرې » (د پښتو اولسي ادب د ډولونو معرفي او تحلیل) ، ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۸ ـ « د پښتو پخوانۍ تذکرې » (د پښتو تذکرو تذکره) ؛ ناشر :

(c) ketabton.com: The Digital Library

« د افغانستان د تاریخ اوادب ټولنه »؛ ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۹ - « د افغانستان لومړني کاغذي پیسې »، (په افغانستان کې د کاغذی پیسو تاریخچه)، په « آریانا » مجله کې خپره شوې، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع .

۱۰ - « د سقراط محاکمه »، (د افلاطون لیکنه)؛ په پښتو ژباړه؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع کال .

۱۱ - « سقراط په زندان کې »، (د افلاطون لیکنه)؛ په پښتو ژباړه؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی، ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع کال .

۱۲ - « د تاریخ ټولنې کتابونه »، (اختصاصی ببلیوګرافی)؛ ناشر: « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه »؛ ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع .

۱۳ - « د جمهوریت ورځې »، (د جمهوریت په باب د ویلو شعرونو مجموعه)؛ ناشر: « پښتو ټولنه » د « کابل مجلې » اداره؛ ۱۳۵۲ ش / ۱۹۷۳ ع .

۱۴ - « ادبي ستوري » - لومړی ټوک - (د لرغونو شاعرانو تذکره) ناشر: « پښتو ټولنه »؛ ۱۳۵۳ ش / ۱۹۷۴ ع .

۱۵ - « پښتو پانګه » - لومړی ټوک (کتاب پېژندنه)؛ ناشر: « پښتو ټولنه »، ۱۳۵۴ ش / ۱۹۷۵ ع .

۱۶ - « تېر یادونه » (د ملي ویاړنو په یاد کې ویلي شعرونه)؛ ناشر: « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه »؛ ۱۳۵۴ / ۱۹۷۵ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ - «د روښان یاد» (د بایزید روښان د بین‌المللی سمینار د مقالو مجموعه) - ټولونه - ناشر: «پښتو ټولنه»؛ ۱۳۵۵ش/ ۱۹۷۶ع.

۱۸ - «روښانی لیکني» (د روښانیانو د آثارو معرفي)؛ ناشر: لومړی ځل په «آریانا» مجله او بیا په «روښان یاد» کې چاپ شوې؛ ۱۳۵۵ش/ ۱۹۷۶ع.

۱۹ - «خواجه عبدالله انصاري او دده مناجاتونه» (د خواجه کتابتون او په مسجع نثر دده د مناجاتونو ژباړه)؛ ناشر: «د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت»؛ ۱۳۵۵ش/ ۱۹۷۶ع.

۲۰ - «پښتو د پېړیو په پوړیو کې» (د پښتو ادب یو لنډ جاج)؛ دا اثر لومړی د ۱۳۵۵ کال په «افغانستان کالنۍ» کې او بیا په «نقش فرهنگی افغانستان» نومی کتاب کې خپور شوی؛ ۱۳۵۵ش ۱۹۷۶ع.

۲۱ - «فولکلور د علم مور» (پر علمي پرمختګونو باندې د فولکلور فکر اثر)؛ دا کتاب د «فولکلور» په مجله کې پرله پسې خپور شوی، ۱۳۵۵-۱۳۵۶ش/ ۱۹۷۶-۱۹۷۷ع.

۲۲ - «پښتو ادبي ټولنې» (د ادبي ټولنو او مرکنو ښوونځیو کلونو)؛ په «پلوشه» مجله کې پرله پسې خپره شوې، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۷ش کلونو پوری/ ۷۶ - ۱۹۷۸ع.

۲۳ - «ای هیوادها! ای هیواده!» (د هیواد په ستاینه کې شعر وینه)؛ ناشر: پښتو ټولنه، د «زیری» جریدې اداره؛ ۱۳۵۶ش/۱۹۷۷ع.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ - « پښتو خپرونې » (د پښتو جریدو، ورځپاڼو او مجلو پېژندګلوي) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت » ، ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۵ - « په افغانستان کې د ژورنالیزم تاریخچه » ، ترجمه او تألیف ؛ ناشر : « د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

(د دا اثر یوازې سل نسخې نشر او پاتې د خلقیانو په وحشي دوره کې په مطبعه کې سانسور او د اور خوراک شو) .

۲۶ - « پښتو کتاب ښود » (د پښتو د یونیم زر ټوکو چاپي کتابونو فهرست) ؛ ناشر : « د بیهقي کتاب خپرولو موسسه » ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۲۷ - « معرفة الافغانی » (د پښتو لومړنی ژبنی کتاب ، د پیرمحمد کاکړ تألیف) ؛ سریزه او د متن برابرول ؛ ناشر : د اطلاعاتو او کلتور وزارت ، د ننګرهار مجلې مدیریت ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۸ - « د رحمان بابا دیوان » ، د انتقادي متن مقدمه ، د متن مرتب : محمد عارف غروال ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۹ - « د پښتونخواد شعرهار و بهار » (د فرانسوي مستشرق - دارمستتر ټولونه) ؛ د مقدمو پښتو ترجمه او چاپ ته چمتوکول ؛ ناشر : پښتو ټولنه ، ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۰ - « پښتو پانګه » (دوهم ټوک) - د پښتو آثارو ببلیوګرافي ؛ ناشر : پښتو ټولنه ، ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۱ - « د سره غره ګلونه » (د پښتو ځلورو تنو لرغونو شاعرانو -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرحه تذکره)، د ښاغلي زلمی هیوادمل په ملتیا - لومړیه د «زیری» د ۱۳۵۷ کال په کالنۍ کې او بیا د امان کتاب چاپولو موسسې ځانګړې نشر کړه؛ ۱۳۵۷ ش / ۱۹۷۸ ع .

۳۲ - « دارالامان - ښار او ماڼۍ » (د دارالامان د جوړېدو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپور شوی ، ۱۳۵۷ ش/ ۱۹۷۸ ع.

۳۳ - « څوب » (د جهاد د شعرونو مجموعه) ، د سمون په مستعار نامه - ناشر : امان کتاب ؛ ۱۳۵۸ ش / ۱۹۷۹ ع؛ پېښور .

۳۴ - « ناسیونالیزم او ملی مسایل » (د سلو پوښتنو او ځوابونو په بڼه د افغانستان د ټولنې ، ملی هیلو او اړتیاوو او مقدس جهاد ساده سیاسي شرڼه)- د سمون په مستعار نامه - ناشر: د«اسد» اداره ؛ ۱۳۵۸ ش/ ۱۹۷۹ع ، پېښور .

۳۵ - « ادبی ستوري » - دوهم ټوک - ناشر: د هنر او کلتور ریاست ۱۳۵۹ ش / ۱۹۸۰ ع .

۳۶ - « ادبي ستوري » - دریم ټوک - په خواره ډول د «زیری» په جریده او «کابل» مجله کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۹-۱۳۶۰ ش/ ۱۹۸۰-۱۹۸۱ ع .

۳۷ - « د واصل روښانی الفنامې » ؛ (مقدمه - تصحیح او لغتنامه)؛ په « کابل مجله کې خپره شوې ؛ ۱۳۶۰ ه‍ ش / ۱۹۸۱ ع .

۳۸ - « د پښتونخوا ادب » (د پښتو د معاصر ادب د ولونه او اصناف څېړې) ؛ ناشر د کابل پوهنتون ، د اثر د افغان یاد نومې مجموعه کې خپور شوی دی) ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹ - « ژب پالنه » (پښتو ژبې د پالنې او روزنې تاریخ)؛
ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي؛ ۱۳۶۰ ش/۱۹۸۱ع .

۴۰ - « ناوې پښه اخله سپرېږه ! » (د پښتنې ودونو پر
دودونو یوه څېړنه)؛ دا رساله په راډیو افغانستان کې پر له
پسې یو کال خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ش/۱۹۸۱ع .

۴۱ - « د نیمو شپو سندرې خوند کړي » (د پښتو پر اولسي ادب
یوه نوې څېړنه)؛ ددې اثر یوه برخه د ښاغلي غروال د
« غرنۍ سندرې » کتاب د مقدمې په توګه خپره شوې او انګرېزي
ترجمه یې د پښتو څېړنو د نړیوال مرکز په « پښتو » مجله کې پر له پسې
نشر شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ع .

۴۲ - « زرینې څانګې » (د پښتو د تخلیقي ادب دولونه)؛
لومړی د « زیری » د ۱۳۶۰ کال په ګالڼه او بیا ځانګړې خپره
شوې دی؛ ۱۳۶۰ ش/ ۱۹۸۱ع .

۴۳ - « زنځیرونه » (د خوشال خان خټک په یوه اثر تحقیق)؛
دا اثر یوه برخه کابل مجلې خپور کړی؛ ۱۳۶۱ش/۱۹۸۲ع .

۴۴ - « پښتو ډرامه » (د پښتو ډرامې تاریخ)؛ ناشر: د
افغانستان د علومو اکاډیمي؛ ۱۳۶۱ ش/۱۹۸۲ ع .

۴۵ - « په افغانستان کې د سید جمال الدین افغان خدمتونه »
ناشر: سنټرل ایشیا، پېښور پوهنتون ۱۳۶۲ ش/۱۹۸۳ ع .

۴۶ - « اورونه او ویرونه » (د انقلاب د دورې شعرونه)
ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش/ ۱۹۸۴ ع، پېښور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۷ ـ « د شمال له خوا شمال دی » (شعرونه) ، ناشر : امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع ، پېښور

۴۸ ـ « زندان » (شعرونه) ، ناشر : امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع

۴۹ ـ « د وینو بهیر » (شعرونه) ؛ ناشر : امان کتاب ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع

۵۰ ـ « انجام » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع .

۵۱ ـ « تصویر » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع .

۵۲ - ورک زوی څنګه پیدا شو ؟

د اخوند احمدرح تألیف ، مقدمه او سمون ، په ۱۳۶۴ کال د امان کتاب خپرونه .

۵۳ ـ حدیث خون ، د استاد پژواک څو جهادی شعرونه ، د محمد روحانی میلمنې ټولونه ، سریزه او ژوند لیک ، امان کتاب ۱۳۶۴ ش.

۵۴ ـ فالنامه ، د خوشال خان ختک ، سریزه ـ سمون او لغتنامه د پېښور پښتو اکیډمۍ خپرونه ، ۱۹۸۵ ع کال .

یادونه: د « ۸ » نومره کتاب « پښتو پخوانۍ تذکرې » پاتې لړۍ د « پښتو اوسنۍ تذکرې » په نامه پروفیسور ولی محمد خان سیال کاکړ کښلې چې د چاپ له پاره چمتو ده ، همدا راز د « ۲۲ » نومره کتاب « د پښتو ادبي تهولنې » د دوهم ټوک لیکلو له پاره ځوان لیکوال او شاعر ښاغلی شیخ نورعلی نوري اقدام کړی او انشاء الله ژر به چاپ ته چمتو شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

B
4·36
RAF
1611

د امان کتاب له خپرونو څخه

پېښور

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library